

Obilježavanje dana voda 2017.

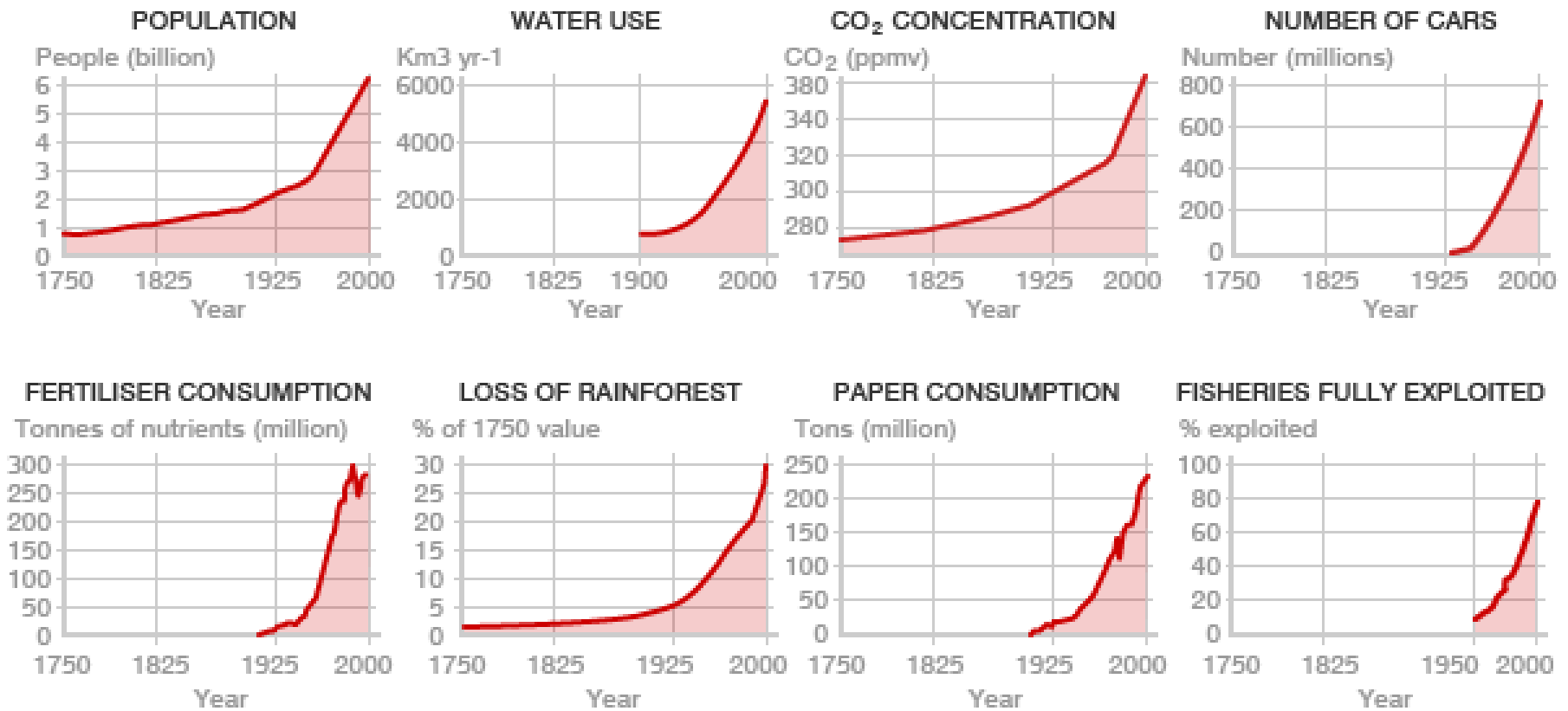
**PROCES PRISTUPA EUROPSKOJ UNIJI
PRILAGODITI NACIONALNIM
MOGUĆNOSTIMA I TRAJNO OSIGURATI
PRAVO DOSTUPNOSTI DO PITKE VODE**

Viktor Simončić

Zenica, 22.-23.04.2017.

(viktor.simoncic@gmail.com; + 385 98 262 257)

Živimo u svijetu koji se mijenja!

SOURCE: International Geosphere-Biosphere Programme (Steffen et al 2004)

Živimo u društvu gramzljivih

- 2010. godine 388 najbogatijih pojedinaca imalo jednako bogatstvo kao i najsiromašnija polovica čovječanstva. 2011. godine 177, 2014. njih 80 i u 2015. samo 62.
- Tko će biti onaj koji će raspolagati cjelokupnim bogatstvom?

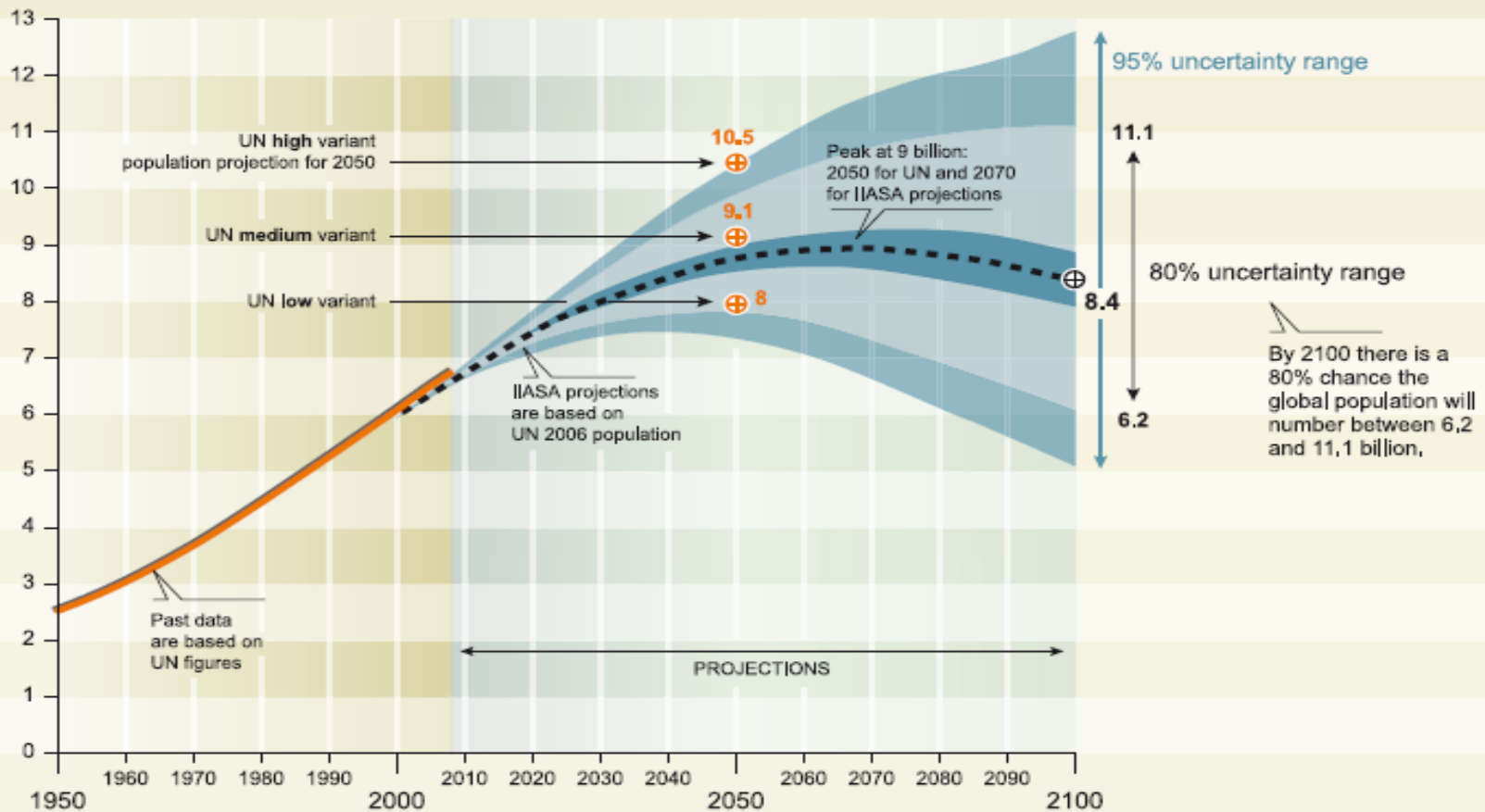
VIDIMO LI ŠTO DOLAZI?

World population projections

IIASA probabilistic projections compared to UN projections

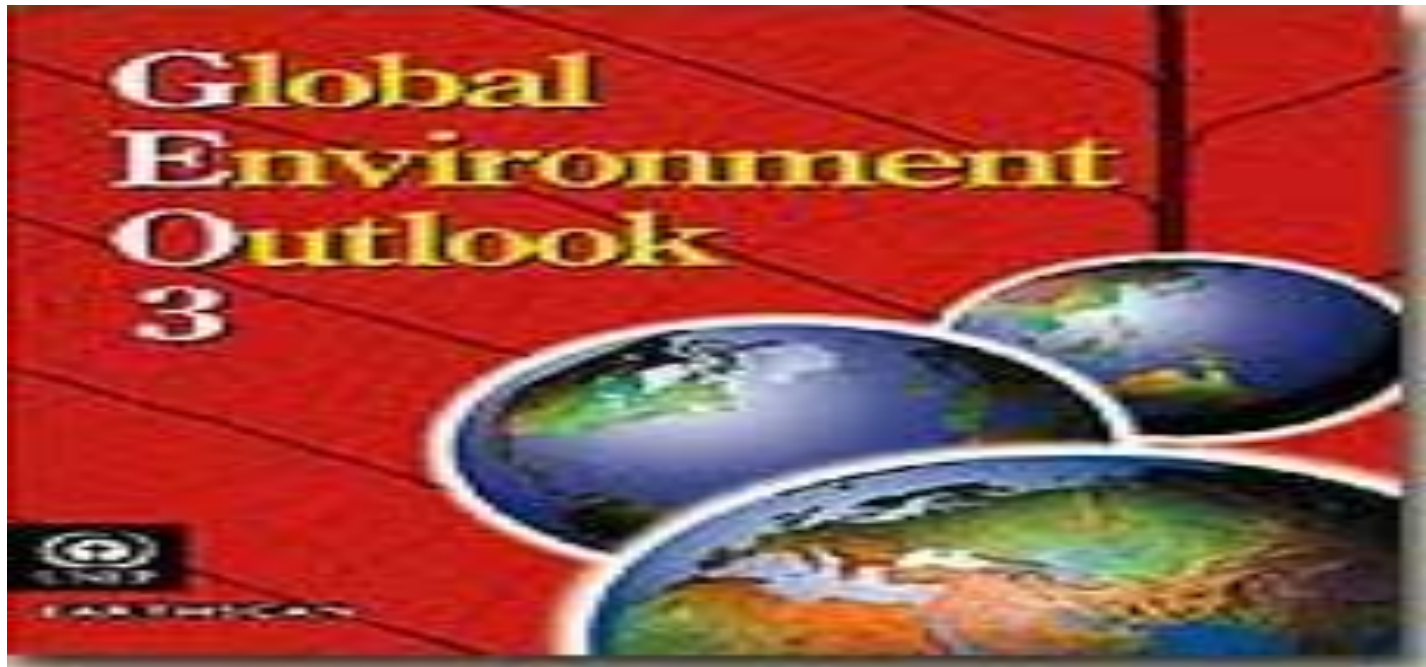
World Population

Billions

MOGUĆI SCENARIJI

GEO 3 Scenarios 2002 - 2032 (UNEP 2004)

Markets First

Security First

Policy First

Sustainability First

KOJI JE DANAŠNJI SCENARIJ?

- Skup scenarija koje nameću jaki:
- Slabijima se nameću stroga pravila „tržišta”,
- koriste se „politički mehanizmi” za osiguranje snage tržišta,
- bogati rade na svojoj „sigurnosti”,
- a stalno se priča kako težimo održivom razvoju

NI EU nije baš konstanta

- Kada smo ušli u EU ušli smo u zajednicu ravnopravnih
- Predlaže se EU raznih brzina
- Bogati brže, siromašniji sporije; neki vlakom nama možda samo terezinka? Što za BiH?
- Svejedno EU nema alternative, a oni koji znaju mogu i uspjeti
- Mi kao da nismo znali

Svi bi se trebali razvijati po principima održivog razvoja!

- **Razlike u GDP među bogatima i siromašnima su veće od faktora 500**
- Nominalni prihodi po stanovniku 2011:
- **Luxembourg preko \$113.000,**
- Njemačka nekih \$ 44.000,
- Slovenija oko \$ 24.000, **Hrvatska \$ 14.000,**
- **BiH < \$ 5.000**
- Somalija samo \$ 200.
- **Da li je „apsolutna kategorija?**

EU okolišno zakonodavstvo

Zna li se kao izgleda temeljna legislativa EU vezana za okoliš?

Table 5c Summary of the EC legislation by Sector

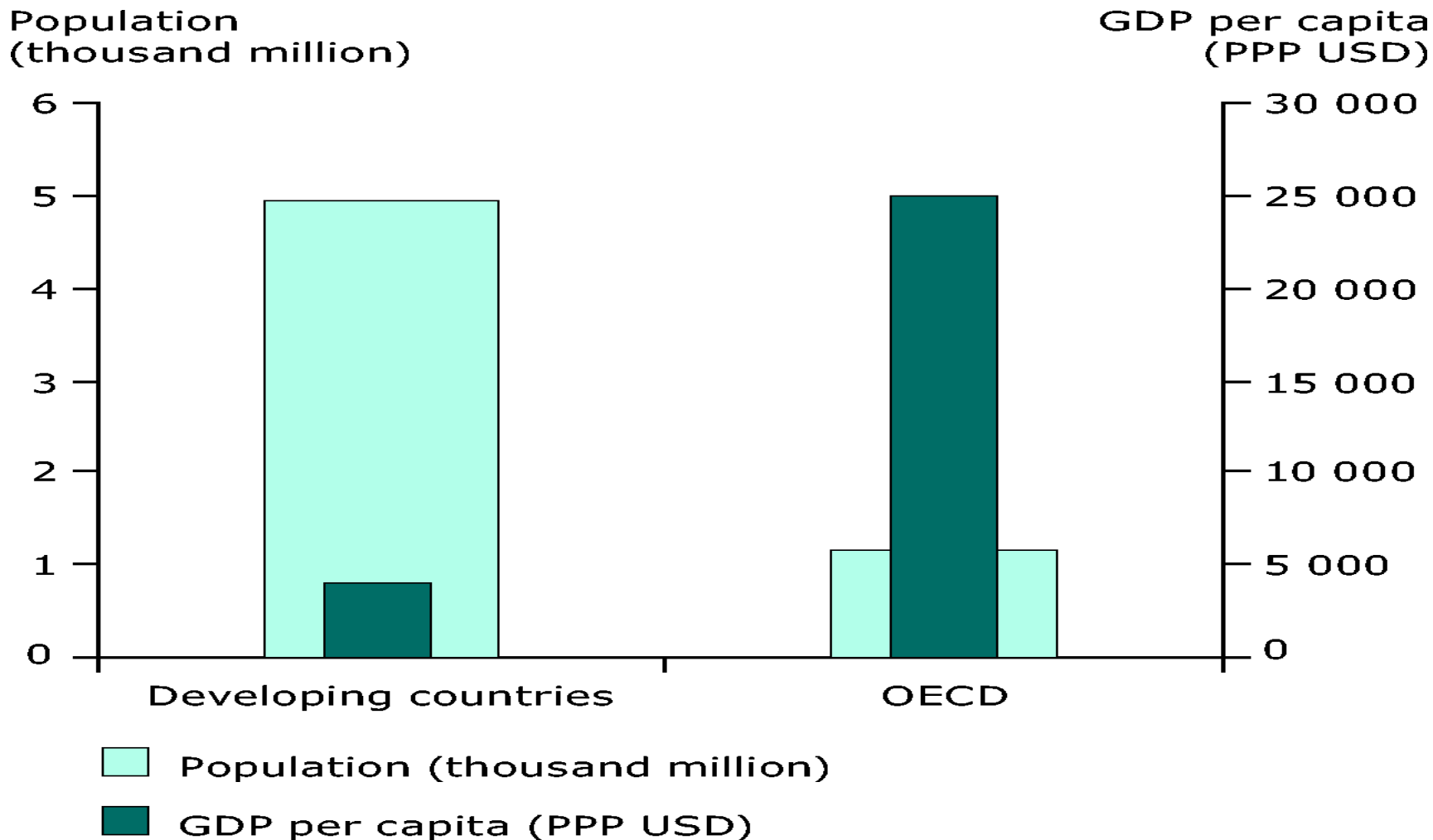
SECTOR	Directives	Regulations	Decisions	Total
Horizontal ¹	5	2	0	7
Air Quality	18	1	10	29
Waste Management	17	3	8	28
Water Protection	11	0	1	12
Nature Protection	4	6	1	11
Industrial Pollution Control and Risk Management ²	6	2	7	15
Chemicals and Genetically Modified Organisms	8	5	4	17
Noise	10	0	0	10
Nuclear Safety and Radiation Protection ³	5	3	0	8
Civil Protection ⁴	0	1	7	8
TOTAL	82	23	39	145

PROVEDBENI ZADACI

(srpanj 2006)

	Horizont alno	Zrak	Vode	Otpad	Radijacija	Kemikalije i GMO	Buka	Priroda
Planiranje	32	35	36	53	26	9	7	11
Izdavanje dozvola	40	-	10	12	9	13	-	8
Inspekcija	20	-	2	20	9	3	-	7
Nadzor	2	27	18	10	13	-	3	4
Komunikacija	23	22	12	7	7	4	6	6
Izvješćivanje	28	40	21	38	16	10	8	25

Tko i kako donosi propise?

KAKO DJELUJE EU?

- Osnovni princip djelovanja unutar EU je **jedinstvena obveza** članica u usklađivanju zakonodavstva s **pravnom stečevinom EU** (*acquis communautaire*)
- **ALI TO NE MORAJU URADITI NITI PREKO NOĆI NITI SVE RADE NA ISTI NAČIN!**

NAIME ...
EU „Direktive” kažu
KOJE CILJEVE treba postići,
ali ne kažu KAKO ih postići!

Zbog niza **BARIJERA ALI I PRAVNE
NACIONLANE STEČEVINE** u zemljama
EU primjenjuju se različita rješenja, s
različitim troškovima

Zašto razlike?

- **Države izrađuju strategije za ispunjavanje obaveza** - za svaku aktivnost se rade operativni programi – izradi ih država uz suradnju s **PRIVREDOM** i javnim sektorom **u skladu s nacionalnim mogućnostima!**
- **Traže se odgovori na pitanja: Koliko košta i tko plaća, koliko će ljudi izgubiti ili dobiti posao, koliki je udio nacionalne ekonomije u pojedinoj mjeri, koliko para ostaje kod kuće, koje kadrove imamo, koliko vremena imamo?!**

Države pristup prilagođavaju mogućnostima

- EU 27 = 100
- EU 17 (€) = 108
- **SLO = 82**
- **HR = 61**
- Srbija = 35
- **BiH = 28**
- **Može li BiH s 28 kao netko tko je na 110?**

Prilagoditi se mogućnostima ...

- Od 28 EU država Hrvatska je uz časne iznimke najčešće 26. ili tu negdje!
- BiH je (nažalost) još daleko iza!
- Današnja pitanje svih pitanja su: Zašto trenutno na području postupanja otpadnim vodama odmah želimo uvesti sistem od nekoga tko je prvi ili među prvima u EU.
- Zašto slijedimo najrazvijenije na tom području „Austriju, Njemačku, Švedsku, Dansku i Holandiju“, a ne npr. „Maltu, Grčku ili Portugal“!
- **ODGOVOR JE U PITANJU: Ako je tako lako kopirati najrazvijenije, zašto Sarajevski univerzitet nije Oxford ili Sorbona? Zašto „Ruđer“ nije Princetown?**

OLAKO DANA OBEĆANJA

- Odluke se kod nas donose po principu „**olako danih obećanja**“;
- Da bi se sviđali EU prihvaća se najstrože uvjete često i na štetu standarda građana, protiv domaće industrije i indirektno u funkciji uvoza
- Početkom pregovora s EU, brzina donošenja dokumenata se povećava, a obećanja postaju sve upitnija i opasnija
- **VAŽNO: EU „obećanja“ se moraju ispuniti i to ne na „naš – lako ćemo način“ -- već na „njihov – provjera je bolja od povjerenja“, za neispunjavanje slijedi NOVČANA KAZNA!**

Primjer kazni koje mogu slijediti!

- PRIMJER: On 2nd of December 2014, the Court of Justice of the European Union issued landmark judgments relating to two Member States' **for continued non-compliance** with the Directives on Waste, Hazardous Waste and Landfill.
- In its judgment against **Greece**, a one-off fine of €10 million was imposed, with the Court also ordering that a further €14.52 million should be paid for every six months non-compliance continues.
- The separate judgment against **Italy** mandated a lump sum fine of €40 million, in addition to recurring six-monthly penalty payments of €42.8 million that continue until compliance has been achieved.
The six-monthly penalties affecting both countries reduce progressively as each non-compliant waste site is closed or otherwise rectified.

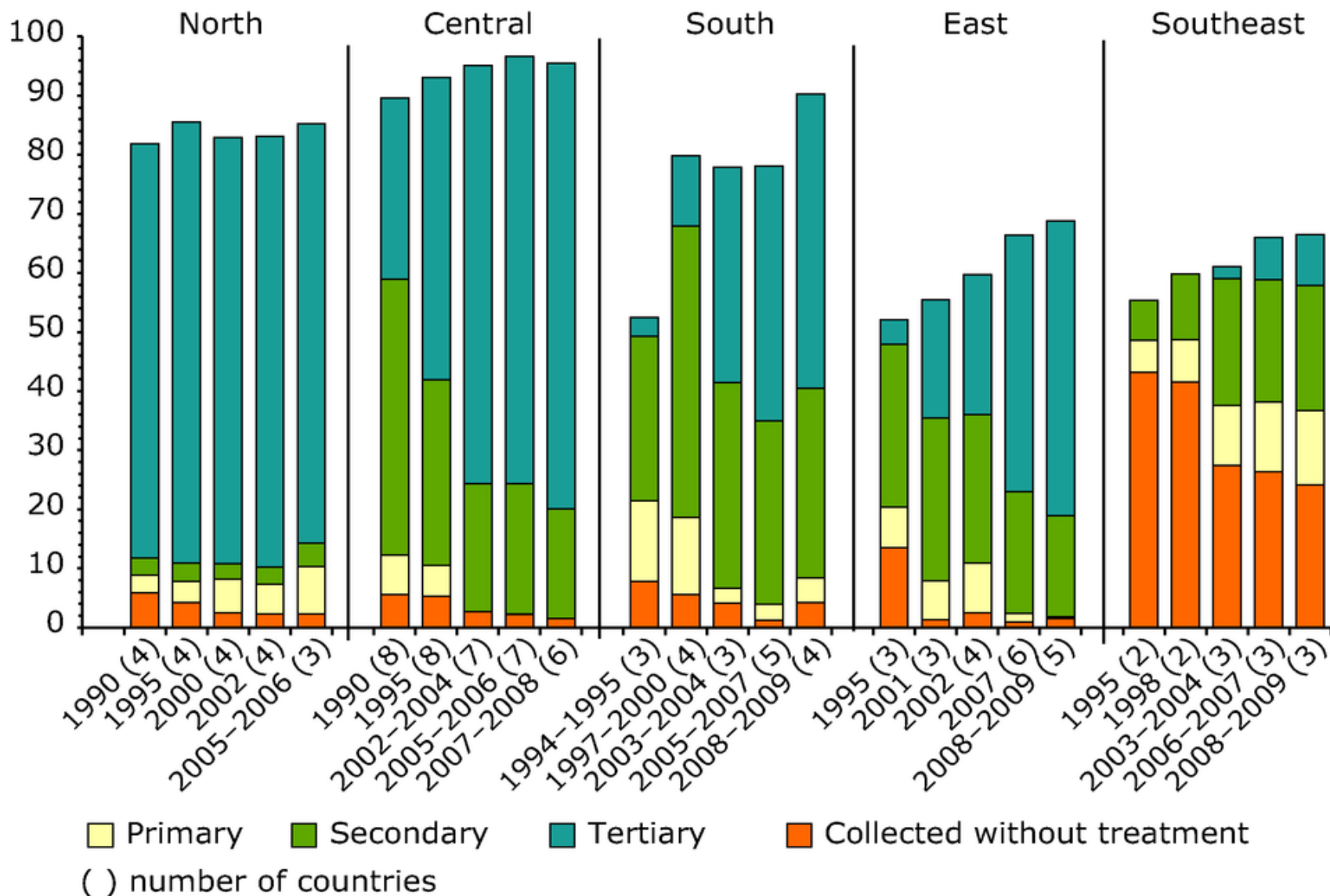
NOVAC ĆE DATI EU!

- **Istina, EU pomaže dijelom u financiranju infrastrukturnih projekata od „naših para”!**
- No, ako je projekt recimo „dvostruko” preplaćen, a EU da 70%, te ako strane tvrtke „iskoriste 80% sredstava”, znači da su oni i s našim novcima financirali svoje gospodarstvo, zar ne? Uplatili u svoj zdravstveni, mirovinski
- EU prodaje i novac – kada ste članica EU projekt se mora napraviti pa se tek onda naplati – financira se kreditima njihovih banaka (vrijedi za Hrvatsku)

Pročišćavanje otpadnih voda

- U EU postoje velike razlike u stupnju pročišćavanja otpadnih voda

% of population connected to wastewater collection and UWWTPs

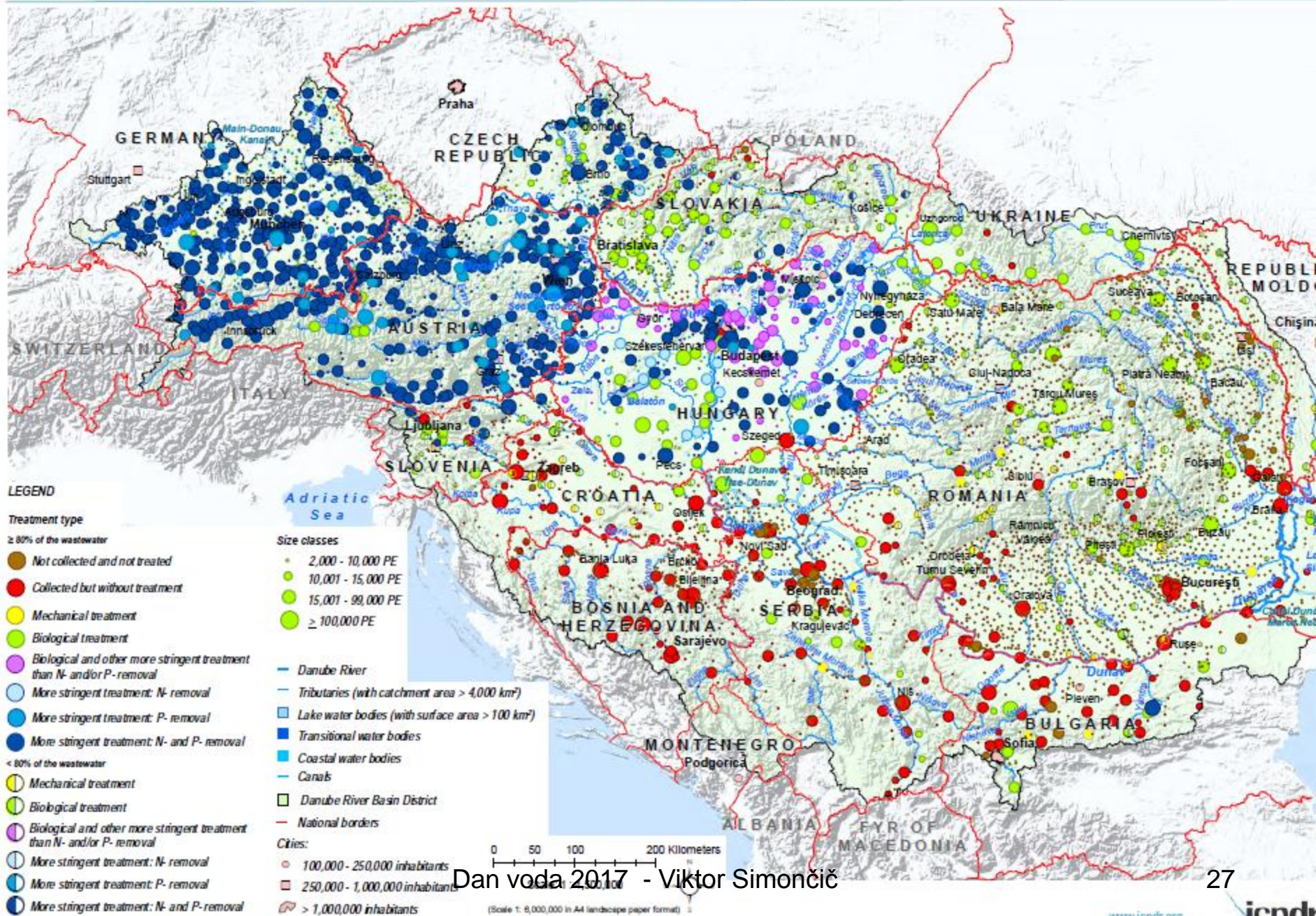
Onako usput

- Zbog pretjeranog pročišćavanja otpadnih voda u Njemačkoj se smanjio unos hranjivih tvari i zabilježen je utjecaj na vodenu floru i faunu
- Zabilježene značajno manja produkcija
- Ulov riba u Bodenskom jezeru se smanjio nekoliko puta

Stanje - Hrvatska

- Na području otpadnih voda do 2023. godine smo obećali izgraditi uređaje i za sva naselja iznad 2000 stanovnika
- Planira se nekih 300 uređaja
- Da li smo spremni za to? Hoćemo li ih sve „uvesti” ili možemo nešto i sami?

Danube River Basin District: Urban Wastewater Discharges – Reference Situation - UWWT 2005/2006

This ICPRD product is based on national information provided by the Contracting Parties to the ICPRD (AT, BA, BG, CZ, DE, HR, HU, MD, RO, RS, SI, SK, UA) and CH, except for the following: EuroGlobeMap v2.1 from EuroGeographics was used for national borders of AT, CZ, DE, HR, HU, MD, RO, SI, SK and UA. RSR data was used for the national borders of AL, ME, MK, Serbia, Repub. of Moldova, Ukraine. The European Commission's Joint Research Centre was used for the outer border of the DRP of AL, IT, ME and SI.

III stupanj pročišćavanja

- III – stupanj pročišćavanja – izdvajanje „N-dušika” i P-fosfora” se zahtjeva u gustim aglomeracijama, i u poljoprivredno intenzivnim okruženjima
- Savski bazen je daleko od toga
- Tamo više skoro pa i nema poljoprivrede niti industrije
- Vode su čak postale i siromašne hranjivim tvarima (vrijedi izgleda i za naše more)

Primjer „uređaj Sisak”

- Skoro gotov uređaj koji ima sve moguće stupnjeve pročišćavanja
- Broj ekvivalentnih stanovnika koji će biti priključeni na UPOV Sisak 60 000 ES (45.000 stanovništvo i 15.000 industrija).
- **Stanje industrije je katastrofično - nemamo (više) 15 000 industrijskih radnika – spali na par stotina.**

Gdje živi 12 – 15 000 stanovnika?

- **U 35 sela i naselja:**
- **Blinski kut – 278**
- **Klobučak – 68**
- **Suvoj – 42**
- **Vurot -102**
- **Zar sve voditi na uređaj?**

Mulj

- Problem mulja nije riješen
- Rade se studije, a rješenje nigdje – još ga nema niti danas 2017!
- Nije ni u Zagrebu – trenutno je 500 000 m³ u lagunama, a svake godine dolazi nove količine

Tko to može platiti?

- *U Programu razvoja i poboljšanja financijske i operativne učinkovitosti (FOPIP) koji je napravljen po D Appolonia je predložen tarifni model s predloženom cijena od cca 28 kn za m3 (varijabilni dio) uz prijedlog smanjenja navedene cijene (smanjenje ulazne cijene vode, smanjenje gubitaka u sustavu te organizacijsko restrukturiranje).*
- prema pravilima EU, za projekte sufinancirane sredstvima iz EU fondova **ukupni račun za vodu** (pitka voda, odvodnja, sve takse i PDV) **ne bi smio prelaziti “granicu priuštivosti za domaćinstva” od 2,5% i 3% primanja.** – ovo je iz istog Ministarstva, u skoro isto vrijeme, ali ne i iz istog dopisa!

Hrvatska nije megapolis

- Hrvatska ima relativno malu gustoću naseljenosti od nekih 79 stanovnika/km². Na Malti je gustoća slična onoj u Zagrebu preko 1200 stanovnika/km². U Belgiji je 387, Nizozemskoj 337, a u Njemačkoj živi oko 200 stanovnika/km². U Ličko – senjskoj županiji samo 12.
- Polovica građana Hrvatske živi u 18 većih gradova na nekih 3.500 km², a druga polovica na 53.000 km² sa gustoćom naseljenosti od samo 37 stanovnika/km².
- 6759 naselja, od čega 105 bez stanovnika, razvrstani su u 550 administrativne jedinice (124 grada i 436 općina). Dvije trećine ima populaciju manju od 4.000 stanovnika.

Nije ni BiH

- Gustoća naseljenosti < 70 /km²
- 78 općina i 62 opštine – broj naselja sličan kao u Hrvatskoj > 5 000
- U FBiH 50% stanovnika živi u 18 općina
- U RS 50 % stanovnika živi u 10 opština

Decentralizacija - Primjer „KORČULA”

Dr. Heribert Gisch
General Manager EVS off-duty
Lord Mayor off-duty
Goldene-Au-Str. 36
D - 66280 Sulzbach
Tel: +49 (0) 171 / 158-7005
eMail: dr.gisch@gisch.saarland

Sanitation (example Korčula):

Example Pupnat: At 250 € /m investment costs for connecting collector
Costs connection to Račisće: 670.000 € (5.100.000 HRK) (= 10.000 HRK / EW)
Costs connection to Kneže: 650.000 € (4.900.000 HRK) (= 9.800 HRK / EW)
Costs connection to Žrnovo: 1.500.000 € (11.500.000 HRK) (= 23.000 HRK / EW)

Dan voda 2017 - Viktor Simončić

NP „Plitvice”

- Mudruje se i planira uređaj od nekih 32 milijuna eura
- Moglo bi se za prihod od produženog vikenda (1.3 posjetilaca x 25 €)

Brckovljani – „otvori – zatvori”

TEHNIČKA POMOĆ EU

- Tehničku pomoć EU treba znati iskoristiti!
- Prije svega MORAMO ZNATI ŠTO NAM TREBA
- Strani eksperti – uvijek je pitanje i njihove kompetencije – su dobri samo koliko ste VI DOBRI – koliko znate što trebate!
- Oni u pravilu nude sliku – stanje koje je kod njih i koje VI TREBATE DOSTIĆI, a u pravilu ne nude ljestve!

Znaju li oni koji dolaze k nama išta o nama?

- Sjećam se s tim u vezi jednog intervjua s poznatim slovenskim ekonomistom Jožom Mentzingerom, sredinom 90-ih. Kada su ga pitali zašto je Slovenija (tada je još bila) tako uspješna, rekao je da je to zbog toga jer su se odrekli savjeta onih stranaca koji su jedino znali da je između Slovenije i Tajikistana razlika u 12 sati dužem letu avionom.
- Nažalost, niti Slovenci nisu odoljeli zvuku čarobne frule potrebi „umiljvanja” ...

Pročišćavanje otpadnih voda – poslovni izazov ili trošak?

- **Kako radimo u Hrvatskoj nama je samo trošak!**
- **Za „EU” je poslovni izazov! Vesele se oni ovakvih država!**
- **Dozvole nam da za naše novce kupimo od njih bananu. Onda nam je i daju! Mi je ogulimo, oni pojedu jestivo, a nama ostave koru!**
- **Ne mora biti tako – treba dati „dite materi” i ne dozvoliti da uče „plovidbi, ti što nisu sidro digli” (Balašević)!**

O vodama

- Koristiti domaće znanje, ali i gledati naprijed
- Tražiti alternative (bio rotor, biljni uređaji)
- Strategije u najvećoj mogućoj mjeri graditi na mogućnostima domaće privrede
- Lakše zadovoljiti uvjete natječaja
- Razmišljati o klasterima: projektanti + proizvođači tehnologije + izvođači

Koliko što košta?

- Projekti moraju biti prilagođeni mogućnostima
- Voda građane ne smije koštati više od 1.5 % (3 % ?) kućnih primanja
- Skuplja voda predstavlja štetu građanima i društvu
- Kod planiranja predvidjeti promjene broja korisnika – manje sredine postaju sve manje!

EU financiranje

- Natječaji po FIDIC International Federation of Consulting Engineers
The Global Voice of Consulting Engineers
- Mali prihodi i nedostatak referenci za velike projekte financiranih od EU
- Mentalitet kod nas – „strano je bolje”

- Tražiti da se projekti „razbijaju u manje jedinice” – tada je olakšan nastup domaćih tvrtki - npr. decentralizirani sistemi pročišćavanja otpadnih voda
- Aktivirati se u izradu operativnih programa u lokalnim zajednicama
- Pomoći u pripremi natječaja za sredstva EU Tehnologija treba biti domaćim izvođačima
- U BiH su se uređaji znali graditi poodavno

Mi smo ponekad malo čudni u donošenju odluka ...

- Effect NIMBY – *Not In My Backyard* – **ne u mom dvorištu**
- Effect NIMET – *Not In My Election Time* – **ne za mog mandata**
- Effect BANANA – *Build Absolutely Nothing Anywhere Near Anything* – **ma ne gradi ništa, nikada i nigdje!**

Betoniranje Ljubljane

Dan voda 2017 - Viktor Simončič

Pravo do pitke vode

- **Pravo do pitke vode kao ustavna kategorija?**

Da li smo (ste) bogati vodom?

- **Realnost 1:** velik doprinos padavinama, brojen rijeke i jezera, bogati podzemni rezervoara vode
- **Realnost 2:** padavine brzo završavaju u morima, mali akumulacijski kapaciteti, neravnomjerna raspodjela dostupnosti vode, visoka cijena vode u odnosu na mogućnosti, privatizacija resursa – sve je na prodaju – sve prodajemo

Sadašnja zaštita nije dovoljna!

- **U Ustavu RH** navedeno je kako su **vode** - uz more, obalu, otoke, šume, rudno bogatstvo itd. - **dobro od interesa za RH i imaju njezinu osobitu zaštitu.**
- **U Zakonu o vodama**, pak, navedeno je kako "**voda nije komercijalni proizvod kao neki drugi proizvodi**, nego je naslijeđe koje treba čuvati, štiti i mudro i racionalno koristiti", te da se vodama "upravlja prema načelu jedinstva vodnog sustava i načelu održivog razvitka kojim se zadovoljavaju potrebe sadašnje generacije i ne ugrožavaju pravo i mogućnost budućih generacija da to ostvare za sebe".

Olako političko mijenjanje zakona

- Olako se odričemo upravljanja resursima - uz INU smo „dali” i geotermalnu vodu
- „Končar” je bio zakonom određen kao strateška tvrtka – na 5 minuta promijenjen zakon i Končar prodan „telefonom”
- **Ustavna zaštita je jača od zakonske**
Ustav se ne mijenja na isti način kao zakon!

Privatizacija

- Primjer AGROKOR opominje
- Čija će sutra biti Jamnica? Čiji Kiseljak?
- Jamnica će možda biti **Jamnuška** ili **Đemnica**, a Kiseljak možda **Kiseljakovnik** ili **Kizejk**?

Ustavna zaštita je civilizacijska tekovina odgovornih

- **Slovenski premijer Miro Cerar rekao je, pozivajući zastupnike da usvoje amandman, kako Slovenija ima vrlo kvalitetnu vodu, te kako će ona u budućnosti sigurno biti meta stranih zemalja i apetita multikorporacija, što su pritisci kojima ne treba popustiti, nego vodu sačuvati za svoju djecu i unuke.**

Koristite jaka svijetla da bi bolje vidjeli kamo idete! U duhu EU najbolje su alternativni izvori

